

פרשת אמור – טשטוש מעמדות

7. אילת השחר ויקרא (פרשת אמור) פרק כד פסוק י
והנה במדבר לא הי' חסר מקום, אלא שהם לא רצו שיחנה בתוך שבטם אלא עם הערב רב שחנו חוץ לענו, והנה רש"י כתב אמרו לו מה טיבך כאן, ומשמע שכל השבט התנגד לזה שיטע את אהלו אצלם, וממש"כ רש"י בהמשך ואיש הישראלי זה שכנגדו שמיחה בו מטע אהלו, משמע שהי' אדם מסוים שמיחה בו במיוחד:

חלק האם בעוון בנה

8. ויקרא (פרשת אמור) פרק כד פסוק יא
ויקב בן האשה הישראלי את השם ויקלל ויביאו אתו אל משה ושם אמו שלמית בת דברי למטה דן:
רש"י

ושם אמו שלמית בת דברי - שבחן של ישראל שפרסמה הכתוב לזו, לומר, שהיא לבדה היתה זונה: שלמית - דהות פטפטה שלם עלך, שלם עלך, שלם עליכון, מפטפטת בדברים שואלת בשלום הכל: בת דברי - דברנית היתה מדברת עם כל אדם, לפיכך קלקלה:

9. מכתב מאליהו מאמרי אלול

מהיכן התחיל אצל המגדף הצרה הזאת? מנקודת מבטקטנה של חסרון במידות של אמו... שהיתה מדברת עם כל אדם ונותנת שלום לכל, ועל ידי זה נתן המצריעניו בה ובא עליה בליה, ובאמת היא היתה סבורה שזה בעלה ולא היה דעתה לשום עבירה אבל בנה הנולד לה מדבר זה כבר היה פחות במידות

10. רבינו בחיי ויקרא (פרשת אמור) פרק כד פסוק י

ואני שואל בכאן: למה הוצרכה תורה בספור המעשה הזה שאירע להם במדבר, והיה ראוי להסתיר הענין לכבוד השם ולא לגלותו כלל, רק שיודיע הדין לישראל בכלל ויאמר: (לקמן טו) "איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו", "ונוקב שם ה' מות יומת", כי גם בני נח הם מוזהרין על ברכת השם ואין צריך לומר ישראל. ונראה לומר כי כוונת התורה בספור המעשה הזה לשתית תועליות: האחת, להודיענו שאין אחד מישראל נכשל בחטא עצום כזה כי אם הפושע הרשע המוחלט אשר הוא בעקך תולדתו פגום מצד אביו ואמו, והשנית, כי מכאן יתבאר לנו עקך גדול ופנה עצומה בברכות, וכיצד יתחייב האדם לברך השם, שהרי המקלל בתחלה פירש את ה' באותיותיו ואחר כך קללו, זהו שאמר: "ויקב בן האשה הישראלי את ה' ויקלל", ונתחייב על זה בעונש מיתה, וכן כנגדו לענין הברכה והשכר צריך המברך כשהוא מברך את ה' שיתבונן תחלה בלבו בפירוש אותיות ה', ובמה שהן מורות ולכוין בהם במחשבתו, ואח"כ יברך את ה' ויזכירו בפיו, ועם זה יקבל שכרו משלם ויחיה חיי עד.

11. ויקרא (פרשת אמור) פרק כד פסוק ט

(ט) וכת איש כהן כי תחל לזנות את אביה היא מחללת באש תשרף: ס
רש"י

כי תחל לזנות - כשתתחלל על ידי זנות, שהיתה בה זיקת בעל וזנתה או מן האירוסין או מן הנשואין. ורבותינו נחלקו בדבר, והכל מודים שלא דבר הכתוב בפנויה:
את אביה היא מחללת - חללה וזנתה את כבודו, שאומרים עליו ארור שזו ילד, ארור שזו גדל:

1. ויקרא (פרשת אמור) פרק כד פסוק י - יב

(י) ויצא בן אשה ישראלי ויהוא בן איש מצרי בתוך בני ישראל וינצו במחנה בן הישראלי ואיש הישראלי: (יא) ויקב בן האשה הישראלי את השם ויקלל ויביאו אתו אל משה ושם אמו שלמית בת דברי למטה דן: (יב) ויניחיהו במשמר לפרש להם על פי ה':

2. פתרון תורה פרשה עמוד 94

ויצא בן אשה ישראלית וג' כך אמ' חכ' ז"ל, בשביל ד' דברים נגאלו ישראל ממצרים שלא שינו את שמם ולא שינו את לשונם, ולא סיפרו לשון הרע, ולא נחשדו על העבירה חוץ מן אשה אחת והיא שלומית בת דברי

3. שמות רבה (וילנא) (פרשת שמות) פרשה א סימן כ

ומנין שלא נחשדו על הערוה שהרי אחת היתה ופרסמה הכתוב שנאמר ושם אמו שלומית בת דברי וגו', אמרו רז"ל נוגשים היו מן המצריים ושוטרים מישראל, נוגש ממונה על עשרה שוטרים, שוטר ממונה על עשרה מישראל, והיו הנוגשים הולכים לבתי השוטרים בהשכמה להוציאן למלאכתן לקריאת הגבר, פעם אחת הלך נוגש מצרי אצל שוטר ישראל ונתן עיניו באשתו שהיתה יפת תואר בלי מום, עמד לשעת קריאת הגבר והוציאו מביתו וחזר המצרי ובא על אשתו והיתה סבורה שהוא בעלה ונתעברה ממנו, חזר בעלה ומצא המצרי יוצא מביתו שאל אותה שמא נגע בך אמרה לו הן וסבורה אני שאתה הוא, כיון שידע הנוגש שהרגיש בו החזירו לעבודת הפרך והיה מכה אותו ומבקש להרגו, והיה משה רואה אותו ומביט בו וראה ברוח הקודש מה שעשה בבית וראה מה שעתידי לעשות לו בשדה, אמר ודאי זה חייב מיתה, כמו שכתוב (ויקרא כד) ומכה אדם יומת, ולא עוד אלא שבא על אשתו של דתן על כך חייב הריגה, שנא' (שם ו/ויקרא/כ) מות יומת הנואף והנואפת, והיינו דכתיב ויפן כה וכה וגו', ראה מה עשה לו בבית ומה עשה לו בשדה.

4. אור החיים ויקרא (פרשת אמור) פרק כד פסוק י

(י) ויצא בן אשה וגו'. אמר ויצא על דרך אומרם ז"ל (תנחומא) בפסוק ויצא העגל הזה שיצא בלא כוונת הפועל, כמו כן כאן לא שנתכוונה האשה ישראלית למעשה הכיעור אלא בלא מתכוין לדבר איסור יצא הנגע, כאומרם ז"ל (שמו"ר פ"א) שהעמיד המצרי הבעל לעבודתו וחזר לבית ועשה מעשה והאשה חשבה כי בעלה היה ויצא נגע זה

5. ויקרא רבה (וילנא) (פרשת אמור) פרשה לב סימן ג

תני ר' חייא מפרשת יוחסין יצא שבא ליטע אהלו במחנה דן אמרו לו מה לך ליטע אהלך במחנה דן אמר להם מבנות דן אני אמרו לו כתיב איש על דגלו באותות לבית אבותם ולא לבית אמותם נכנס לבית דינו של משה ויצא מחוייב עמד וגדף.

6. חזקוני ויקרא (פרשת אמור) פרק כד פסוק י

ואם תאמר למה יצא מחויב הרי מקושש בשנה ראשונה היה ... ואף מקלל זה באותו פרק היה כמו שפרש"י לאלתר, א"כ למה יצא זה מחויב הרי לא נאמרה פרשת דגלים עד שנה שניה כדכתיב בפרשת במדבר אלא יש לומר אף על פי כן משבאו למדבר סיני חונים היו כסדר שמסר להם יעקב אבינו כמו שפירש רש"י בפרשת ויחי ובפרשת במדבר ולפי מנהג הסדר יצא מחויב

מהות העוון

17. רש"י ויקרא (פרשת אמור) פרק כד פסוק י'
(י) ויצא בן אשה ישראלית - מהיכן יצא, רבי לוי אומר מעולמו יצא.

18. רש"י ויקרא (פרשת אמור) פרק כד פסוק י'
ומתניתא אמרה מבית דינו של משה יצא מחוייב. בא ליטע אהלו בתוך מחנה דן, אמרו לו מה טיבך לכאן, אמר להם מבנות דן אני. אמרו לו (במדבר ב) איש על דגלו באותות לבית אבותם כתיב. נכנס לבית דינו של משה ויצא מחוייב, עמד וגדף:

19 שמונה קבצים חלקה הפיסקה רלח
המינות היא הנוטלת את זיו העולם, המחשיכה את עיני הבריות בקציצת הנטיעות ממקור השרשים העליונים שלהם. כל הרעות הרשעות והטומאות הנם טמונות בעומק חובה. זוהמת החיים, שפך דמים, שנאת הבריות, התמוטטות יסוד העולם, העכבת התעלותו והתפתחותו, השפלת שיא גבהו הפנימי, גאותו המקודשת שעל ידה הוא מתעלה, השפלה הגבוה והגבוה השפל, הכל כלול ביסוד הרשעה של המינות. כל ההשחתות אינן אלא ענפיה ושריגיה, והיא מתאמצת להתקרב אל צורת הקודש, להתעטף בטלית וחלוקא דרבנן, מתגברת ללשונה להפוך דברי אלקים חיים לדברי נבלה. גרועה היא מעבודה זרה, במה שהיא מתפרצת להפוך את הצורה הקדושה של היהדות למפלצת. ... רבי עקיבא הוא שדרש על כל קוץ וקוץ תילים של הלכות, הוא שהכיר את ערך של האומה בכללה, וכחה לאלקים בכל צורתיה שהיא מתגלה בהם, אפילו בגבורה גופנית שלה ידע כי חלק ד' עמו, ונשא כליו של בן כוזביא, אולי תצמח ממנו ישועה לישראל, מסר נפשו על נטילת ידים, ויצאת נשמתו באחד. הוא איש הישראלי בעומק יסודי הפנימי, למרות מה שהוא בן גרים בחיצוניותו, והוא הכח המגין נגד נקיבת השם של בן האשה הישראלית, אחת היתה ופרסמה הכתוב, אותה הקוראה שלום לכל, ונוטלת המון דבורים, הומיה וסוררת, שלומית בת דברי, וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי, עד אשר פורש המשפט, וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק.

20. ויקרא (פרשת קדושים) פרק כ פסוק כו
והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה' ואבדל אתכם מן העמים להיות לי:
רש"י

(כו) ואבדל אתכם מן העמים להיות לי - אם אתם מובדלים מהם הרי אתם שלי, ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר וחביריו.

21. דעת חכמה ומוסר חלק ב מאמר סט
והייתם לי קדושים כי קדוש אני ד' ואבדל אתכם מן העמים להיות לי" וכל רש"י, "אם אתם מובדלים מהם הרי אתם שלי, ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר וחביריו", ענין גלות הוא נטילת כל המעלות והזכויות שזכו הכלל ישראל, נטילת הכתרים, נטילת התורה, ארץ ישראל, בית הבחירה, הפשטת הבגדים המכובדים שנתלבשו הכלל ישראל ביציאת מצרים. ... אל להביט על גזירה זו של שחיטה כעל גזירה אנטישמית וכו', דסבת הגזירה הוא שרוצים ח"ו להפשיט אותנו ממצוה של קדושה, שמצות שחיטה ח"ו עוזבת אותנו ומסתלקת מאתנו, כל זמן שהיו ישראל מתחזקים בקדושה לא באו עליהם גזירות כאלו, הגזירה הוא מההתרשלות במצוה, והעצה היחידה שיש לנו לבטל הגזירה הוא להתחזק במצוה, התחזקות בקדושה, "והייתם קדושים" "להיות לי". דיסוד הגאולה והגלות הוא "ואבדל אתכם מן העמים להיות לי"/

12. חכמה ומוסר חלק א סימן ק
ומעתה יש לנו להבין כמה חמור עון מי שמחלל כבוד הבית שנתחנך בו. וכבר בארנו שבטבע מוכרח לעלות מעלה, ואם, ח"ו, מחלל החנוך, הלא זה ממש גדר "את אביה היא מחללת". והנה מדה טובה מרובה חמש מאות פעמים, ונוכל להבין ערך חמש מאות פעמים. שריפה נגד זה השכר של המכבד החנוך, ועוד יש דברים בזה

13. שמואל א פרק ח פסוק א - ג
(א) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר זָקַן שְׁמוּאֵל וַיֵּשֶׁם אֶת בְּנָיו שְׁפָטִים לְיִשְׂרָאֵל: (ב) וַיְהִי שֵׁם בְּנוֹ הַבְּכוֹר יוֹאֵל וְשֵׁם מְשֻׁנֵּהוּ אֲבִיָּה שְׁפָטִים בְּבָאֵר שְׁבַע: (ג) וְלֹא הָלְכוּ בְּנָיו בְּדַרְכּוֹ בְּדַרְכּוֹ וַיֵּטוּ אַחֲרַי הַבָּצַע וַיִּקְחוּ שְׂחָד וַיֵּטוּ מִשְׁפָּט: פ

14. תלמוד בבלי מסכת שבת דף נה עמוד ב
אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל האומר בני שמואל חטאו - אינו אלא טועה, שנאמר [ויהי כאשר זקן שמואל ולא הלכו בניו בדרכיו, בדרכיו הוא דלא הלכו - מיחטא נמי לא חטאו. אלא מה אני מקיים ויטו אחרי הבצע - שלא עשו כמעשה אביהם, שהיה שמואל הצדיק מחזר בכל מקומות ישראל ודן אותם בעריהם, שנאמר והלך מדי שנה בשנה וסבב בית אל והגלגל והמצפה ושפט את ישראל. והם לא עשו כן, אלא ישבו בעריהם כדי להרבות שכר לחזניהן ולסופריהן.

15. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת שבת דף נו עמוד א
וצ"ב, דכיון דבאמת היה הוצאת ממון על חזניהן וסופריהן מה שייך לחשוב ד"ז לחטא, והיאך קרינן עלייהו וילכו אחרי הבצע, דאף דל"ח דהלכו בדרכי אביהם שלא נהגו כמותו בצדקותו וחסידותו, מ"מ מה שייך לחשוב ד"ז לחטא, כיון דקבלו ממון המגיע להם בדיון.

ועי' במאירי שכל בזה דבר חידוש ובאמת שכן משמע בלשון הגמ', דבאמת הוא דין בכל אדם לקיים את התורה באופן ממוצע, ואי"צ שיעשה בקצה האחרון ע"י צומות וכו', אמנם יש אנשים גדולים שקיימו התורה בקצה האחרון, יותר מעצם החיוב הנדרש מהם ע"פ הדין, וכן עשה שמואל שסיבב בערי ישראל, אמנם אף על גב דבכל אדם אין דורשים מב"א לקיים התורה בקצה האחרון, אמנם בבני שמואל כיון שאביהם נהג באופן זה ומן הסתם גם חינוכם באופן הראוי להנהגה זו, שפיר היה תביעה עליהם לנהוג כשמואל אביהם, וביותר, דכל שלא נהגו כאביהם, תו חשיב דנטו אחר הבצע,

16. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף נו עמוד ב
תנו רבנן: מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה, והלכה ונשאת לסרדיט אחד ממלכי יוונים. כשנכנסו יוונים להיכל היתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח, ואמרה: לוקוס לוקוס, עד מתי אתה מכלה ממון של ישראל ואי אתה עומד עליהם בשעת הדחק! וכששמעו חכמים בדבר קבעו את טבעתה, וסתמו את חלונה. ויש אומרים: משמרתו שוהה לבא, ונכנס ישבב אחיו עמו, ושימש תחתיו. אף על פי ששכיני הרשעים לא נשתכרו - שכיני בילגה נשתכרו, שבילגה לעולם חולקת בדרום וישבב אחיו בצפון. ... משום ברתיה קנסינן ליה לדידיה? - אמר אביי: אין, כדאמרי אינשי: שותא (דיבור) דינוקא בשוקא, או דאבוה או דאימיה.

22. ויקרא (פרשת אמור) פרק כב פסוק לא - לב
(לא) וְשִׁמְרֶתֶם מִצְוֹתַי וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם אֲנִי ה' (לב) וְלֹא תַחֲלִלּוּ
אֶת שֵׁם קְדֹשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם:
רש"י
(לא) ושמרתם - זו המשנה: ועשיתם - זה המעשה:

23. דעת תורה ויקרא עמוד רז
 ובקצרה 'חלול' ו'קדוש' הם שני מובנים הפכים בעצם, זה לעומת זה בתכלית, מציאות של קדושה היינו – הפרשה והבדלה ומוכר התנשאותו מכל לעילא ולעילא ו'חלול' הוא בהיפוכו לגמרי, השפלת העניינים, באין כל מעלה להם, בלי כל הפרש והבדל בין דבר לדבר ואם תאמר הלא מצינו גדרים שיכולים למחול על כבודם, אבל כל זה חא במקום כבוד מעלה, איש מעלה אין לו דין למחול על כבודו, כי את המעלה הוא מחל, והוא חילול השם ודאי. מעלה וחילול שני דברים הפכים הם, ובמקום חילול הנה זה בטלה המעלה ומעלה כי ישנה לו, אינו הבעל להסירה ממנו, עליו ודאי נקרא הפסוק "וקדשתו" בע"כ, וכופין אותו לעמוד במעלת, אין לו הרשות להבטל ממנה. אדם אשר יאמר אני לא איכפת לי ואוהב אני לחיות בין בהמות, אין בזה ענין של הקפדה ולא הקפדה, אדם אתה ולא בהמה ומקומך מוכרח אתה לעמוד בן תורה כי עושה הנהגותיו שווה כשאר בני אדם, יהיה אף מחמת טעמים ונמוקים צודקים, אבל סוכ"ס הרי היוצא מזה כי בן תורה ולא בן תורה שווים ושקולים הם, הנה זה עצמו של חלול....

סיכום קצר:

המקלל הוא צאצא של שלומית בת דברי שלא הבדילה בין מצרי ליהודי, לכולם הקדימה שלום ולכולם האירה פנים. בנה הלך בדרכה וניסה לטשטש את חלוקת הנחלות ולהתנחל בנחלה שאינה שלו. יסוד הקדושה הוא התבדלות ויסוד החילול הוא השפלת הקומה. עם ישראל הוא עם נבחר ונבדל משאר העמים, השבת נבדלת מששת ימי המעשה בכך שנאסרה בה מלאכה והכהנים גם הם קדושים מחמת התבדלותם משאר העם. אל לנו לדגול בשוויוניות. השוויון נראה טוב כלפי חוץ אך הוא זורע ארס ומשחית כל חלקה טובה....

